

УДК 334.75

*Дзюба С.Г., д.е.н., професор, заст. директора
з наукової роботи УДУФМТ (Донецька філія)*

СУЧАСНЕ ОНОВЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розкрито термінологічну сутність понять «бізнес», «комерція», «підприємництво» й обґрунтовано різницю між ними, досліджено організаційно-економічну взаємодію держави й підприємців в Україні; аналітичний матеріал викладено з урахуванням оновленої законодавчої бази з питань державного регулювання підприємницької діяльності.

Ключові слова: *бізнес, підприємництво, об'єкт підприємницької діяльності, суб'єкти підприємництва, статус суб'єкта підприємницької діяльності, державне регулювання підприємницької діяльності.*

Рис. 1, Табл. 1, Літ. 18

*Дзюба С.Г., д.э.н., профессор, зам. директора
по научной работе УГУФМТ (Донецкий филиал)*

СОВРЕМЕННОЕ ОБНОВЛЕНИЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЙ БАЗЫ УКРАИНЫ ПО ГОСУДАРСТВЕННОМУ РЕГУЛИРОВАНИЮ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Раскрыта терминологическая сущность понятий «бизнес», «коммерция», «предпринимательство» и обоснована разница между ними, исследовано организационно-экономическое взаимодействие государства и предпринимателей в Украине; аналитический материал изложен с учетом обновленной законодательной базы по вопросам государственного регулирования предпринимательской деятельности.

Ключевые слова: *бизнес, предпринимательство, объект предпринимательской деятельности, субъекты предпринимательства, статус субъекта предпринимательской деятельности, государственное регулирование предпринимательской деятельности.*

Dziuba S.G., PhD, Professor, USUFIT

MODERN UPDATE THE LEGISLATIVE FRAMEWORK UKRAINE PUBLIC REGULATION BUSINESS

Terminological essence of concepts «business», «commerce», «entrepreneurship» is revealed in the article, and difference between them is grounded; economic co-operation of the state and entrepreneurs is investigated organizationally in Ukraine; analytical material is presented taking into account the renewed legislative base on questions of state regulation of entrepreneurial activity.

Keywords: *business, entrepreneurship, object of entrepreneurial (business) activity, business entities, status of entrepreneurial entity, state regulation of entrepreneurial activity.*

Постановка проблеми. В період активного пошуку українським урядом нових економічних моделей і стратегій, що сприятимуть розвитку національної економіки, **державне регулювання підприємницької діяльності**, тобто *сукупність важелів впливу держави як цілісної системи органів законодавчої, виконавчої і судової влади на учасників підприємницької діяльності*, за допомогою яких вона може здійснювати політику у сфері підприємницької діяльності, є *особливо актуальним процесом*. Про його важливість у своєму Посланні до Верховної Ради України (2012 рік) говорив Президент України Віктор Янукович, зазначивши, що «Головне місце в новій моделі вітчизняної економіки в умовах післякризового відновлення має належати активізації підприємництва як інтегрального соціально-економічного процесу, розбудові ефективних підприємницьких стратегій. Вимір підприємництва має включатися в усі напрями економічної політики держави з метою формування дієвої системи умов, стимулів і мотивацій реалізації економічного потенціалу країни» [17]. Президент України звернув увагу й на те, що в процесі взаємодії українських суб'єктів підприємництва з державою є багато складностей, в тому числі корупційний тиск на суб'єктів господарювання з боку контролюючих органів.

Отже державне регулювання підприємницької діяльності посідає належне місце серед існуючих завдань влади, але на даний час все ще має певні недоліки, які треба усунути шляхом удосконалення існуючих організаційних та економічних важелів. При цьому треба враховувати, що для кожного виду господарської (в тому числі підприємницької) діяльності існують окремі різновиди важелів державного впливу.

Предметом дослідження є понятійний апарат і законодавча база України з питань державного регулювання підприємницької діяльності, суттєве оновлення якої покликано сприяти розвитку вітчизняного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляду різних аспектів взаємодії держави з суб'єктами підприємництва присвятили праці багато вітчизняних і зарубіжних науковців. Водночас, у вітчизняній науковій літературі праці з проблематики підприємництва, які б враховували сучасне оновлення законодавчої бази України з питань державного регулювання господарської (в т.ч. підприємницької) діяльності, представлені недостатньо. У сучасних умовах, пов'язаних з європейським вектором подальшого розвитку країни, питання взаємодії держави з бізнес-структурами залишаються актуальними, недостатньо вивченими і потребують наукового доопрацювання.

Метою статті є аналітичний огляд (з констатацією фактів) чинної нормативно-законодавчої бази з питань державного регулювання підприємницької діяльності в Україні з урахуванням сучасного її оновлення, а також розробка рекомендацій, спрямованих на подальший розвиток теоретичних напрацювань.

Виклад основного матеріалу. *Підприємництво* є багатопрофільним видом економічної діяльності, яка *охоплює практично всі сфери господарювання і всі види відносин*, в тому числі й ті, що виникають між підприємцем (юридичною і фізичною особою-підприємцем) та державою. Внаслідок цього нормативно-правова база щодо підприємництва в Україні досить різноманітна і має тривалу історію, яка почалася з 1991 р., коли був прийнятий Закон України «Про підприємництво». На цей час в Україні господарська діяльність (в тому числі підприємницька як вид господарської діяльності) регулюється Конституцією України, кодексами України (Цивільним, Господарським, Податковим, Кримінальним), низкою відповідних законів, постанов, наказів та іншими законодавчими актами, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, програмами економічного і соціального розвитку держави.

Результати проведеного аналізу свідчать, що нормативно-правова база щодо підприємництва постійно оновлюється. В той же час вона дуже розгалужена й потребує професійного, в т.ч. методично-інструктивного доопрацювання і конкретизації. Так, наприклад, у вітчизняній літературі й в практиці дуже широко використовується термін «бізнес», який деякими авторами трактується як підприємницька, комерційна чи будь-яка інша діяльність,

що не суперечить закону і спрямована на отримання прибутку [18, с.102]. Але це не зовсім вірно й відрізняється від тлумачення цього поняття в документах нормативно-законодавчого характеру, де сказано, що «**бізнес** – певна господарська діяльність, яка провадиться або планується для провадження з використанням активів цілісного майнового комплексу» [10]. Термін «бізнес» часто використовується як синонім слова «підприємництво», визначення якого в Господарському кодексі України (ГКУ) наводиться двічі. Так, в главі 4 цього Кодексу, яка називається «Господарська комерційна діяльність (підприємництво)», в ст.42 говориться, що «**підприємництво** – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку», а в п. 2 ст.3, що – «господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва – *підприємцями*. Господарська діяльність може здійснюватись і без мети одержання прибутку (некомерційна господарська діяльність)» [1].

Аналіз розкриття поняття «підприємництво», яке наведене в ГКУ, свідчить про те, що воно є дуже містким, бо в ньому, *по-перше*, надано риси характеру підприємця (самостійність, ініціативність, ризикованість); *по-друге*, сказано, що підприємництво є господарською діяльністю; *по-третє*, окреслено, що воно здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) і, *по-четверте*, конкретизована мета, якою може бути як одержання прибутку, так і діяльність, яка не може мати за мету отримання прибутку.

Кмітливу, винахідливу, практичну, самостійну, відповідальну, тобто **заповзятливу людину**, що має в своєму розпорядженні капітал, скорочено прийнято називати **підприємцем**.

Історія свідчить, що початковим пунктом вживання людиною таких рис характеру, як самостійність, ініціативність, ризикованість, динамічність, активність на практиці була **торгівля** – господарська діяльність по купівлі, продажу і обороту товарів. Крупних і заповзятливих торговців називали **комерсантами**. Доречно зауважити, латинський термін «**комерція**» [commercium] дослівно перекладається як торгівля.

Торгівля (комерція) є посередницькою (між виробником і споживачем) діяльністю, сприяючою зміні власника товару і здійсненню процесу його обміну на грошові одиниці, здійснює просування товарної маси від конкретних виробників до конкретних споживачів, тобто виконує низку комерційних (торговельних) операцій. Вона є *способом отримання прибутку* ні в результаті виробничої діяльності, а *за рахунок грошової різниці в ціні товару (послуги)*. Отримуючи продукцію у виробника за однією ціною і реалізуючи її на ринку по іншій (вигідною для себе), яку сплачує споживач (покупець), здійснюється процес купівлі-продажу і отримання доходу (в т.ч. прибутку).

Будь-який легітимний вид діяльності (хоча трапляються і спритні афери), що є джерелом прибутку, приносить дохід або інші особисті вигоди, називається **бізнесом** і перекладається з англійської мови [business] як справа. Дієслово «*робити*» означає почати щось *робити*. Займаючись комерційною, підприємницькою або будь-якою іншою діяльністю, дозволено законом і направленою на отримання особистої вигоди, прибутку, підприємець явно є дільцем, діловою людиною або, кажучи сучасною англійською мовою, – **бізнесменом** [businessman].

Якщо торгівля (комерція) є основним бізнесом (основним видом діяльності) підприємця, то в цьому випадку його можна назвати не лише бізнесменом, але й **комерсантом**. Якщо основним бізнесом є утримання приватного, видовищного підприємства (наприклад, цирку або театру), то підприємця прийнято називати французьким словом **антрепренер** [entrepreneur].

Все, що виступає предметом купівлі-продажу на ринку (виготовлена продукція, виконана робота, надані послуги), є **об'єктом підприємницької** (в т.ч. й комерційної) **діяльності**, а підприємець, тобто *учасники підприємницької діяльності*, згідно п.2 ст.55 ГКУ, є **суб'єктами господарювання** (в т.ч. підприємництва) [1]. До речі, в Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, сказано, що «**підприємці** – суб'єкти господарювання, які здійснюють підприємницьку діяльність, та постійні представництва» [7].

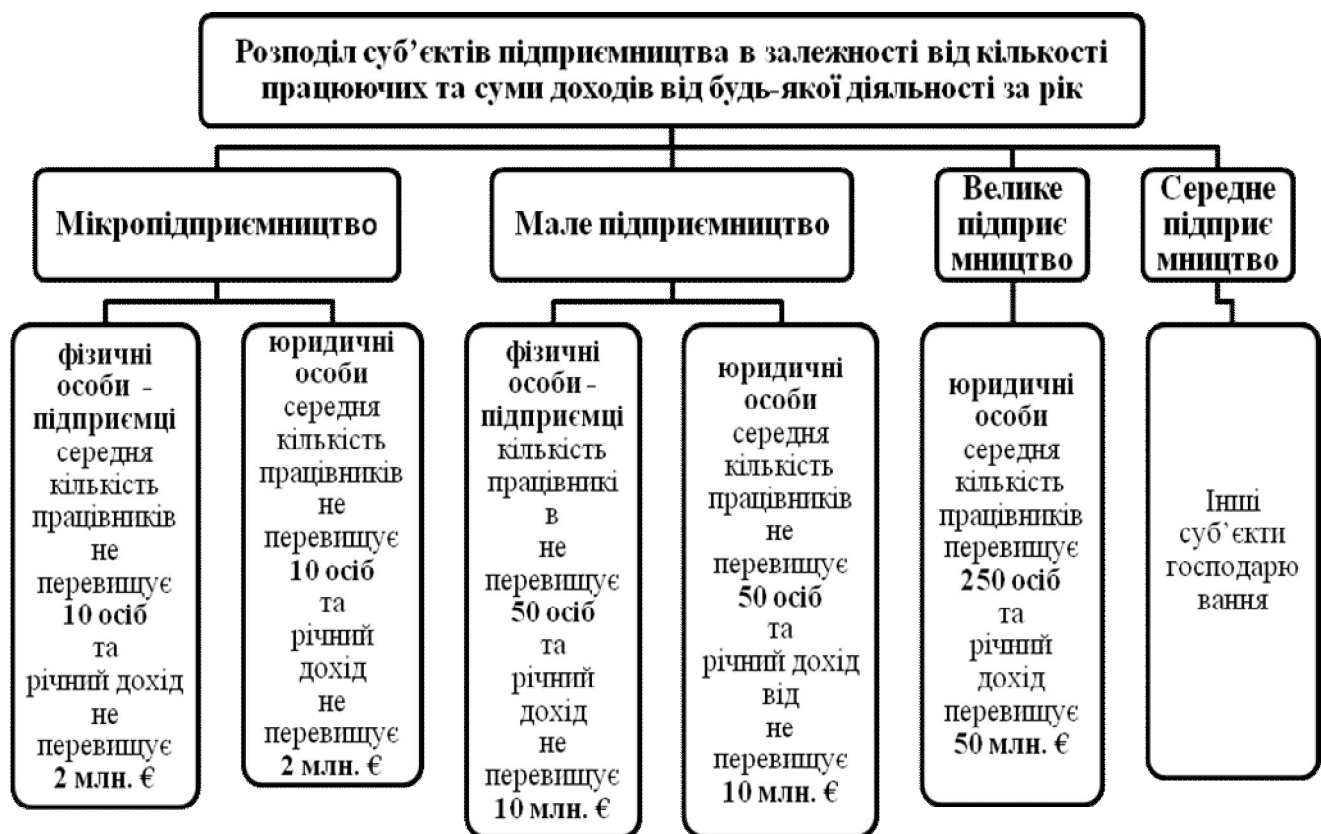
В п.1 ст.50 Цивільного кодексу України (ЦКУ) відмічено, що «*право на здійснення підприємницької діяльності*, яку не заборонено законом, має **фізична особа** з повною цивільною дієздатністю», тобто з моменту досягнення відповідного віку [16].

Фізична особа, що бажає здійснити своє право на підприємницьку діяльність під свою особисту майнову відповідальність *без утворення юридичної особи*, іменована в гл.5 ЦКУ **фізичною особою-підприємцем**, для того, щоб розпочати підприємницьку діяльність і стати підприємцем, повинна пройти державну реєстрацію у встановленому законом порядку [16].

Таким чином, **суб'єктами підприємництва** (*учасниками підприємницької діяльності*), згідно з ГКУ і ЦКУ, можуть бути як **юридичні особи**, так і **фізичні особи-підприємці**. Причому, згідно з п.1ст.51 ЦКУ, «до підприємницької діяльності фізичних осіб застосовуються нормативно-правові акти, що регулюють підприємницьку діяльність юридичних осіб, якщо інше не встановлено законом або не впливає із суті відносин» [16]. Фізичні особи-підприємці *можуть не відкривати банківський рахунок* на відміну від юридичної особи (підприємства), якій необхідно мати рахунок в установі банку [16].

Згідно з п.3 ст.55 ГКУ, в залежності від **кількості працюючих та суми доходів від будь-якої діяльності за рік**, визначеної за середньорічним курсом Національного банку України, суб'єкти господарювання можуть належати до суб'єктів малого, мікро-, середнього або великого підприємництва (рисунок).

Рисунок. Класифікація суб'єктів господарювання залежно від кількості працюючих та суми доходів від будь-якої діяльності за рік, схематично зображена на підставі [1].

Статус суб'єкта підприємницької діяльності фізична і юридична (незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та підпорядкування) особи отримують з моменту проходження державної реєстрації і внесення запису про її проведення в Єдиний державний реєстр юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців (Єдиний державний реєстр).

Порядок проведення **державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців**, тобто «засвідчення факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, які передбачені цим Законом, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру» (ст.4), **визначений** Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», який набрав чинності з 1 липня 2004 р. [9]. Згідно з ст.5 цього закону «*державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців проводиться державним реєстратором* виключно у виконавчому комітеті міської ради міста обласного значення або у районній, районній у містах Києві та Севастополі державній адміністрації за місцезнаходженням юридичної особи або за місцем проживання фізичної особи-підприємця», який далі самостійно повідомляє **органи державної статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України**. За проведення державної реєстрації, згідно з ст.10 цього закону, справляється *реєстраційний збір* у розмірі десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – за проведення державної реєстрації юридичної особи й два неоподатковуваних мінімуму доходів громадян – за проведення державної реєстрації фізичної особи-підприємця, одержані кошти від якого зараховуються до місцевого бюджету за місцезнаходженням юридичної особи або місцем проживання фізичної особи - підприємця. Законом передбачені й інші сплати, наприклад «за одержання виписки з Єдиного державного реєстру справляється плата в розмірі одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян» (п.10 ст.21) [9].

Пенсійний фонд України, керуючись п.1.4 Положення про Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування [11, 12], після отримання підприємцем свідоцтва про державну реєстрацію у встановлені терміни обмінюється отриманою від державного реєстратора інформацією з *фондами соціального страхування*, а саме: Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності; Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття; Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.

Державний центр зайнятості надає Пенсійному фонду України та фондам загальнообов'язкового державного соціального страхування відомості про реєстрацію «державною службою зайнятості укладених трудових договорів між працівником і фізичною особою – суб'єктом підприємницької діяльності без створення юридичної особи з правом найму працівників або фізичною особою, яка використовує найману працю, пов'язану з наданням послуг. Порядок надання відомостей визначається угодами, укладеними Державним центром зайнятості з Пенсійним фондом України та фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування» [12].

Вищенаведені зміни у процесі державної реєстрації відбуваються, але деякі післяреєстраційні складнощі ще залишились.

У ст.42 Конституції України зазначено, що «кожен має право на підприємницьку діяльність, що не заборонена законом». Поряд з тим, що підприємцю надається вільний вибір як виду діяльності, так і деяких інших аспектів, існують певні обмеження щодо здійснення підприємницької діяльності в Україні. Вони містяться в ст.42 Конституції України [3], в ст.4 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» [13]. У розділі 7 Кримінального кодексу України міститься 29 статей, в яких перелічені заборонені види підприємницької діяльності, бо вони є протизаконними [4].

Деякі види підприємницької діяльності підлягають ліцензуванню. Ліцензія є єдиним документом дозвільного характеру, який дає право підприємцю на зайняття певним видом господарської діяльності. Вичерпний перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, надано в ст.9 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» [13]. Ті види господарської діяльності, що даною статтею не передбачені, ліцензуванню не підлягають. Ліцензія на провадження певного виду господарської діяльності видається на *необмежений строк*. За поданням спеціально уповноваженого органу з питань ліцензування Кабінет Міністрів України може обмежити строк дії ліцензії на провадження певного виду господарської діяльності, але він не може бути *меншим, ніж п'ять років*.

За одержання ліцензії (після прийняття рішення про видачу ліцензії) суб'єктом господарювання вноситься плата (разовий платіж), розмір та порядок зарахування якої до Державного бюджету України встановлюються Кабінетом Міністрів України. Плата за видачу копії ліцензії справляється в розмірі одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян, а за переоформлення ліцензії – п'ять неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Гроші за одержання, видачу копії й переоформлення ліцензій зараховуються до Державного бюджету України. Фінансування *органу ліцензування*, яким є центральний орган виконавчої влади чи державний колегіальний орган, здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України або місцевого бюджету. У процесі ліцензування плата за окремі види ліцензій є високою, перелік видів підприємницької діяльності, що підлягають ліцензуванню, все ще надмірний, бо «значною мірою скорочення кількості видів діяльності, що підлягають ліцензуванню, було здійснено за рахунок штучного об'єднання кількох видів господарської діяльності в один» [17].

Є складнощі й в процесі патентування, де також спостерігається висока плата за патент, великі витрати часу на патентування, що погано впливає на інноваційну діяльність.

Англійський економіст Адам Сміт (1723-1790 рр.) пов'язував підприємництво з особистим інтересом (збагаченням), в процесі реалізації якого підприємець сприяє найбільш ефективному задоволенню потреб суспільства.

Основною метою підприємницької діяльності найчастіше вважається отримання прибутку, але це не зовсім так, бо в ст.3 п.2 ГКУ говориться, що господарська діяльність може носити як комерційний, так і некомерційний характер [1]. Отже, підприємництво спрямовано не тільки на економічні, але й на соціальні результати.

Згідно з Податковим кодексом України (ПКУ) в Україні встановлюються *загальнодержавні* (наприклад, податок на прибуток підприємств; податок на додану вартість) та *місцеві* (наприклад, єдиний податок) **податки** та **збори** (наприклад, збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності).

Податок на прибуток є дуже важливою економічною складовою в системі державного регулювання виробничо-господарськими процесами, бо він практично утворює собою бюджетні доходи. Доказом цього є той факт, що податок на прибуток склав 99,4% від суми доходів зведеного бюджету на 2011 рік, а це 54739,4 млн. грн.[2].

В Україні ставка податку на прибуток підприємств встановлена «з 1 січня 2013 року по 31 грудня 2013 року включно – 19 відсотків; з 1 січня 2014 року – 16 відсотків» [6]. Оподаткування доходів, отриманих фізичною особою-підприємцем від провадження господарської діяльності, крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування, здійснюється в такий спосіб: з 2 грудня 2010 року ставка податку становить 15 відсотків бази оподаткування, а також «застосовують ставку податку 17 відсотків до частини середньомісячного річного оподаткованого доходу, що перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року» [6].

Згідно з ст.154 ПКУ прибуток підприємств звільняється від оподаткування, або ж оподатковується за нульовою ставкою. Від оподаткування звільнені, наприклад, підприємства, що виробляють дитяче харчування; прибуток дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів недержавної форми власності, отриманий від надання освітніх послуг; прибуток підприємств паливно-енергетичного комплексу в межах фактичних витрат, що не перевищують загальну річну суму [6].

ПКУ з 2012 р. змінив систему оподаткування і зменшив розмір сплати податку на прибуток в Україні. Однак розширення податкових пільг суб'єктам господарювання на безповоротній основі вносить певний дисбаланс у конкурентні відносини, ускладнює адміністрування податку на прибуток. Розмір оподаткування є важким тягарем для суб'єктів малого, мікро-, і середнього підприємництва й поряд з недостатньою дисциплінованістю платників податків погано впливає на загальний розвиток підприємництва в Україні. Внаслідок приховування податків державний бюджет недоотримує гроші. Складність системи документообігу, високі ставки податку на прибуток змушують підприєм-

ців приховувати реальні прибутки, порушувати закон. У сфері державної підтримки підприємництва мають місце окремі зловживання спрощеною системою оподаткування та надмірний контроль господарської діяльності з боку контролюючих державних органів. Але все ж-таки механізм державного регулювання підприємницької діяльності являє собою гідну основу для нововведень та перетворень в плані усунення всього того, що спонукає підприємців до застосування нелегальних заходів.

Дослідження показують, що існує певна законодавча база, яка регулює підприємницьку діяльність в Україні, а саме порядок створення державної реєстрації, діяльності, реорганізації, ліквідації суб'єктів господарювання. Державними органами здійснюється контроль за діяльністю підприємців і підтримка вітчизняного бізнесу у вигляді надання земельних ділянок, передачі державного майна, сприяння в організації матеріально-технічного забезпечення, інформаційного обслуговування діяльності, підготовці кадрів, первісному облаштуванні неосвоєних територій об'єктами виробничої і соціальної інфраструктури з їх продажем або передачею, стимулювання модернізації технології, інноваційної діяльності, освоєння нових видів продукції та послуг, надання інших видів допомоги (згідно з ст.48 ГКУ).

Зміни, які відбулися й продовжують відбуватися в сучасній законодавчій базі України стосовно підтримки вітчизняного бізнесу, спрямовані на подальший його розвиток. Але сучасна державна підтримка має певні недоліки, бо за останні роки (у тому числі в період світової фінансової кризи) побільшала чисельність українських мільярдерів й зросли їх сукупні статки, але й «стало більше іноземців, які облаштувалися і побудували тут свій бізнес», поступово зростає й кількість мільйонерів, яких, за даними Державної податкової служби України, майже 2300 (точніше 2291) задекларованих мільйонерів, а «за неофіційними даними, в Україні налічується близько 20 тисяч мільйонерів» [5]. Офіційна статистика з мережі Інтернет зазначає, що, наприклад сукупні статки 21 мільярдера в 2011 р. становили майже \$58 мільярдів[5]. Цьому в значній мірі сприяла й існуюча в Україні податкова політика.

Поряд із зростанням кількості мільярдерів й мільйонерів в Україні кількість фізичних осіб-підприємців і найманих ними працівників поступово зменшується (табл.1). Цей факт в черговий раз підтверджує, що основний економічний закон монополістичного капіталізму, який полягає в забезпеченні максимального прибутку невеликої чисельності осіб шляхом поглинання малого і середнього бізнесу й зниження рівня життя більшості працездатного населення країни, продовжує діяти. В роботі Антимонопольного комітету України очевидні прогалини.

Таблиця. Кількість суб'єктів господарювання й зайнятих працівників в Україні за 2007-2011рр. [15, с.84; с.305].

Рік	Кількість суб'єктів господарювання			Кількість зайнятих працівників		
	Усього (на кінець року), одиниць	у тому числі, відсотків		Усього, тисяч	у тому числі, відсотків	
		підприємства	фізичні особи-підприємці			підприємства
2007	1187020	15,8	84,2	12926,5	71,5	28,5
2008	1228888	13,8	86,2	13040,0	69,4	30,6
2009	1258513	13,1	86,9	12573,8	66,4	33,6
2010	1294641	16,0	84,0	10772,7	73,9	26,1
2011	1323807	20,4	79,6	10164,9	76,7	23,3

З табл.1 видно, що за останні роки в Україні при щорічному збільшенні загальної кількості суб'єктів господарювання щорічно відбувається зменшення загальної чисельності зайнятих працівників, що негативно відбивається на соціально-економічній і політичній ситуації в державі, а також є сигналом для активізації роботи з підтримки вітчизняного бізнес-середовища.

За офіційними даними, фінансова допомога підприємництву у цифрах виглядає так: у 2011 р. Міністерству економічного розвитку і торгівлі Україні було виділено з державного бюджету 1 502 771,5 тис. грн., з яких на заходи по реалізації Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні надійшло 3 563,8 тис. грн. [2], тобто 0,23% державного бюджету.

Державними органами законодавчої влади в березні 2012 р. був прийнятий Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні» [14], який містить раціональні заходи, спрямовані на підтримку цього сектора економіки. Виконання цього закону повинно бути належним чином проконтрольовано державними органами виконавчої і судової влади.

Взаємодія державних органів законодавчої, виконавчої і судової влади з суб'єктами підприємницької діяльності за принципами їх партнерства – найважливіше джерело розвитку національної економіки.

Висновки. Результати викладеного наукового аналізу чинної в Україні нормативно-законодавчої бази щодо державного регулювання підприємницької діяльності в Україні свідчать про те, що:

1. Підприємницька діяльність або **бізнес** – це господарська діяльність, яка дає можливість самореалізації, *zareєстрованому в законодавчо встановленому порядку* суб'єктові підприємництва, і має за *мету* максимізацію особистого доходу з отриманням прибутку або соціальну спрямованість без отримання прибутку.

2. Терміни «комерція» і «торгівля» є словами-синонімами, так само як і «підприємець» і «бізнесмен», «підприємництво» і «бізнес».

3. *Особливість підприємницької діяльності* полягає в тому, що вона заснована на особистих якостях людини, що вирішила організувати свій **бізнес** (власну справу) в рамках існуючого законодавства.

4. Все, що виступає предметом купівлі-продажу на ринку, є *об'єктом підприємницької діяльності*. Суб'єктами підприємництва можуть бути юридичні особи (в тому числі підприємства) і фізичні особи-підприємці.

5. Підприємцю надається вільний вибір законного виду діяльності.

6. Державна підтримка підприємництва регулюється цілою низкою оновлених за останні роки нормативно-законодавчих актів, які створюють умови для здійснення ефективної діяльності.

7. Доцільно поступово переходити до прогресивної шкали податків на доходи (прибутки), як це відбувається в країнах Європи, наприклад у Франції, в Німеччині та інших, де розмір податків складає 45-50 відсотків на великий статок бізнесменів.

8. Суттєву державну підтримку слід надавати не суб'єктам великого, а мікро-, малого або середнього підприємництва.

9. Доцільно створювати й підтримувати (інвестувати) державні корпорації, як це в свій час було зроблено в Сполучених Штатах Америки відносно компанії Боїнг (англ. The Boeing Company), яка зараз є одною з найбільших світових аерокосмічних та оборонних корпорацій.

10. Потрібно розробити таку програму підтримки вітчизняного виробника, яка б сприяла добросовісній конкуренції, але не була б спрямована на обмеження ввозу в країну зарубіжного конкурентоспроможного товару.

Джерело економічного розвитку знаходиться в самій країні, де належне правове підґрунтя для активізації ефективної підприємницької діяльності в основному сформоване. У подальшому мають бути виконані дослідження, які міститимуть рекомендації щодо удосконалення існуючого механізму взаємодії держави та підприємництва, прозорості програм державної фінансової підтримки для кожного виду підприємницької діяльності залежно від зміни макроекономічної ситуації та в напрямі адаптації світового досвіду з питань державного регулювання підприємницької діяльності до реалій української економіки.

Література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 №436-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>.
2. Доходи Державного бюджету 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/contextPhrase=&withoutWords=&searchDocarch=1&searchPublishing=1>.
3. Конституція України від 28.06.1996 №254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 №2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
5. Офіційна статистика з мережі Інтернет: <http://www.pravda.com.ua/news/2011/03/17/6025516/>
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Про банки і банківську діяльність: Закон України №2121-III від 7 грудня 2000 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/print13615171934137>.
8. Про внесення змін до Інструкції про порядок обчислення і сплати внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття та обліку їх надходження до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття: Наказ №37 від 20.02.2006 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0244-06/print1362502609825552>.
9. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: Закон України №755-IV від 15 травня 2003 року (станом на 05.07.2012 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/755-15/print1362502609825552>.
10. Про затвердження Національного стандарту №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»: Постанова Кабміну України №1440 від 10 вересня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF/print1362506595462411>.
11. Про затвердження Положення про Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування: Постанова Правління Пенсійного фонду України №22-1 від 08.10.2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1005-10/print136250260982>.
12. Про затвердження Форми трудового договору між працівником і фізичною особою, яка використовує найману працю, та Порядку реєстрації трудового договору між працівником і фізичною особою, яка використовує найману працю: Наказ Міністерства праці та соціальної політики України №260 від 08.06.2001 року (станом на 14.10.2010 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0554-01/print136151719341>.
13. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України №1775-III від 1 червня 2000 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1775-14/print1332392943080312>.
14. Про розвиток та державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні: Закон України №4618-VI від 22.03.2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.
15. Статистичний щорічник України за 2011 рік / Державна служба статистики України / За ред. О.Г. Осауленка. – К., ТОВ «Август Трейд». – 2012. – 559 с.
16. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року №435-IV (станом на 20.11.2012 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1362502609825552>.
17. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2012 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/859/>
18. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т3. / Редкол.:... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 952с.

Стаття надійшла до редакції 13.03.2013